

STOWARZYSZENIE ORGANIZATORÓW
OŚRODKÓW INNOWACJI
I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

**WNIOSKI Z XXX OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI
STOWARZYSZENIA ORGANIZATORÓW OŚRODKÓW INNOWACJI
I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE**

**„Forum menedżerów”
Warszawa, 30-31 maja 2019**

Tematyka tegorocznej Konferencji obejmowała szereg zagadnień, które w ostatnich latach stały się przedmiotem ożywionych debat w środowisku menadżerów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. W wydarzeniu wzięło udział ponad 90 przedstawicieli ośrodków innowacji, administracji samorządowej i centralnej oraz przedsiębiorców.

Tematami przewodnimi konferencji były zagadnienia związane z codziennym zarządzaniem ośrodkami, szczególnie istotne w świetle ciągle zmieniającej się rzeczywistości legislacyjnej i formalno-administracyjnej oraz mające wpływ na sposoby realizacji celów, które przyświecają ośrodkom bezpośrednio wspierającym przedsiębiorców i ich innowacyjność na poziomie regionalnym i centralnym.

Drugą ścieżką tematyczną były zagadnienia dotyczące rozwoju ofert ośrodków i dostosowania formuły ich funkcjonowania do zmieniających się oczekiwań klientów, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z polityką Przemysłu 4.0. Uczestnicy Konferencji analizowali zarówno perspektywę decydentów, jak i przedsiębiorców (zarówno tych początkujących, jak i dużych innowacyjnych firm).

Podczas konferencji przedstawiciele Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii zaprezentowali główne kierunki działań w obszarze industrializacji polskiej gospodarki oraz założenia nowego podejścia do akredytacji ośrodków innowacji, związanego z planowanym wykorzystaniem tych instytucji do wsparcia procesów industrializacji gospodarki.

Liczne dyskusje podczas sesji tematycznych wykazały, że szereg obszarów działalności ośrodków, wymaga aktywnych działań w celu poprawienia obecnej sytuacji i wyznaczenia kierunków na przyszłość. Do takich zagadnień należy przede wszystkim zaliczyć wyzwanie jakim jest wskazanie jednoznacznej definicji Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) oraz zaangażowania ośrodków w realizację usług prorozwojowych i proinnowacyjnych dla sektora MSP.

Konferencję otworzyła dyskusja panelowa pt. „**Przemysł 4.0 – wyzwania dla ośrodków innowacji i przedsiębiorczości**”. Wstęp do dyskusji stanowiły plany aktywności Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii w tym zakresie. W toku rozmowy wskazano między innymi na zróżnicowany poziom przygotowania polskich firm do rewolucji, którą niesie ze sobą cyfryzacja i robotyzacja gospodarki. Z jednej strony możemy mówić o dużej grupie przedsiębiorstw innowacyjnych, będących liderami we wdrożeniach nowoczesnych rozwiązań na poziomie utrzymania ciągłości biznesu, produkcji czy też realizacji lub dostarczania produktów. Z drugiej zaś nie można pomijać w analizach i projektowanych działaniach przedsiębiorstw o niskim lub wręcz zerowym przygotowaniu do tych zmian. Istotne jest też, że zróżnicowanie poziomu przygotowania nie jest bezpośrednim odzwierciedleniem wielkości i

„zasobności” przedsiębiorstw. Podział na liderów i „peleton” jest równie wyraźny w sektorze firm MMSP, jak i dużych.

Sytuacja ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w tym zakresie wydaje się odzwierciedlać ten stan rzeczy. Można wskazać kilka instytucji, które są doskonale przygotowane do pełnienia roli „Cyfrowych Ośrodków Innowacji” tzw. DIH (Digital Innovation Hubs¹). Dla pozostałych podmiotów istnieją przynajmniej dwie możliwe ścieżki wspierania rozwoju Przemysłu 4.0. Z jednej strony działalność misyjna IOB w tym zakresie powinna być realizowana poprzez działania informujące, wzmacniające znajomość i akceptację zmian technologicznych w firmach. W dłuższej perspektywie podejmowane inicjatywy powinny mieć na celu przygotowanie MSP do wdrożeń i zmian. Zadaniem IOB na wyższym poziomie przygotowania powinno być realizowanie usług proinnowacyjnych w tym zakresie. W trakcie dyskusji wielokrotnie podkreślono znaczenie doświadczenia ośrodków i budowania szerokich konsorcjów / porozumień, które umożliwią realizację tych działań. Nie jest bowiem możliwe by ośrodek z małym doświadczeniem w świadczeniu usług na rzecz firm w zakresie robotyzacji i bez odpowiednich partnerów mógł zbudować realną ofertę dla MSP. Wydaje się więc, że **w krótkiej perspektywie, pomijając kilku liderów, zadaniem ośrodków powinno być zbudowanie odpowiedniej masy krytycznej wiedzy i doświadczenia, które pozwolą im wejść w realnej perspektywie w rolę lokalnych ośrodków wsparcia Przemysłu 4.0.**

Podczas sesji na temat IOB dyskutowano, czy potrzebne jest wprowadzanie definicji IOB, a jeżeli tak czy powinna mieć ona charakter przedmiotowy, czy podmiotowy? Zwracano uwagę na pułapkę myślenia podmiotowego o IOB, skupiania się na typie ośrodka, a nie na zakresie jego działania i oferty. Kolejną dyskutowaną kwestią był cel formułowania takowej definicji. Według uczestników istnieją dwa powody, dla których definicja jest konieczna, są to:

- Udział ośrodków spełniających określone kryteria w systemie finansowania usług dla MSP
- Wykorzystanie IOB do interwencji w ramach polityk publicznych.

W pierwszym przypadku definiowanie nie wydaje się bezwzględnie konieczne. Ważniejsze wydaje się w tym ujęciu monitorowanie jakości świadczonych usług. Natomiast szukając dla IOB miejsca w systemie interwencji publicznej należałoby doprecyzować warunki określające tą kategorię podmiotów. Co więcej, zakres i kształt definicji powinny wynikać z koncepcji interwencji i być do niej dopasowane. Wśród przykładowych kryteriów uczestnicy sesji wymieniali:

- Strukturę klientów (% klientów o określonej charakterystyce),
- Świadczenie pomocy publicznej
- Status (czy konieczny jest status przedsiębiorstwa),
- Prowadzenie działalności podstawowej nie nastawionej na zysk
- Profil prowadzonej działalności podstawowej
- Potencjał zasobów kadrowych i infrastrukturalnych.

Wydaje się, że warunkiem brzegowym może być także działanie na rzecz innowacji i przedsiębiorczości. Funkcją ośrodków powinna być realizacja misji polegającej na integracji działań

¹ por. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>

służących przełamywaniu barier w absorpcji innowacji przez MSP. Takie ośrodki powinny być neutralne wobec dostawców, działać na rzecz przedsiębiorców, posiadać zasoby pozwalające na diagnozę potrzeb przedsiębiorców oraz doświadczenie i wiedzę w doborze usług i wykonawców.

Przyjęte w dokumentach programowych w ostatniej perspektywie bardzo ogólne pojęcie IOB doprowadza często do sytuacji, w których do grupy tej zaliczane są podmioty nie wpisujące się we wskazywane powyżej ramy. **Pomimo wielu analiz, badań i opracowanych koncepcji wykorzystania IOB w procesie rozwoju gospodarczego Polski, gremia decyzyjne wciąż pozostają w swoich działaniach na poziomie wykorzystania najprostszych choć nieefektywnych rozwiązań w zakresie zaangażowania IOB w rozwój sektora MSP.**

Proponuje się, aby przy planowaniu nowej perspektywy finansowej określić zakres interwencji publicznej, która jest niezbędna do rozwoju MSP, a nie ma potencjału rynkowego i ten zakres zlecić do realizacji IOB przeznaczając jednocześnie finansowanie na jego realizację. Wskazany zakres nie będzie na tyle opłacalny ekonomicznie, żeby zainteresowały się nim podmioty działające wyłącznie dla zysku, pozostawiając pole ośrodkom realizującym działania misyjne.

Drugim obszarem dyskusji były główne bariery zmniejszające zainteresowanie i ograniczające zaangażowanie ośrodków innowacji w realizację projektów finansowanych ze środków budżetowych (UE i krajowych). W pierwszej kolejności zaliczono do nich:

- ⇒ Posiadanie przez więcej niż 80% Ośrodków Innowacji statusu dużego przedsiębiorstwa (wynikającego z powiązań własnościowych z podmiotami mającymi taki status jak JST czy uczelnie), co powoduje, że poziom dofinansowania realizowanych przez nie projektów jest znacznie niższy niż dla podmiotów mających status MSP.
- ⇒ Konieczność pokrywania kosztów podatku VAT z zasobów własnych przy świadczeniu usług dla MSP w ramach projektów.
- ⇒ Obciążenie podatkiem „galeriowym” parków i inkubatorów technologicznych, które jako podmioty non profit nie mają możliwości skompensowania jego wartości z dochodu powoduje dodatkowe ich obciążenie finansowe. Formułowanie kryteriów konkursów w Programach Operacyjnych adresowanych do IOB w sposób uniemożliwiający ośrodkom aplikowanie. Część dostępnych narzędzi wydaje się pasować do zakresu działań IOB na rzecz MSP, jednak to kryteria konkursów skonstruowane są w taki sposób, że ośrodki nie mogą ostatecznie do nich aplikować, albo realizacja zadań jest dla nich „nieopłacalna”.
- ⇒ Brak zachęt do współpracy przedsiębiorców z Ośrodkami, np. w Bonach na Innowacje nie można podzlecać części zadań innym wykonawcom. Może to obniżyć jakość usług, ponieważ trudno oczekiwać od instytucji B+R kompleksowej wiedzy biznesowej potrzebnej dla realizacji każdego innowacyjnego projektu. Ponadto w wielu przypadkach konieczność stosowania w realizacji zleceń ustawy Prawo Zamówień Publicznych ogranicza możliwości, zakres i elastyczność czasową współpracy.

W trakcie **sesji dotyczącej podatków w działalności ośrodków innowacji** ich przedstawiciele podnosili kwestie braku zrozumienia przez ustawodawcę istoty i specyfiki ośrodków, które zostały zrównane przez prawo podatkowe (tutaj szczególnie w kontekście podatku VAT oraz podatku od przychodów z

najmu powierzchni użytkowych) z innymi podmiotami gospodarczymi działającymi na komercyjnych zasadach.

Kwestie związane z podatkiem VAT na usługi doradcze budziły wiele pytań, także związanych z samą definicją doradztwa oraz z specyfiką usługi doradczych prowadzonych przez ośrodki. Szeroko dyskutowano temat opodatkowania dotacji i grantów, które podlegają opodatkowaniu VAT, nawet pomimo klauzuli o zwolnieniu z podatku. Na różnych przykładach, podawanych przez uczestników, analizowano możliwości zwolnienia dotacji z płacenia podatku. Zagadnienia te budziły wiele kontrowersji i można było zauważyć trudności w interpretacji przepisów.

Podatek od przychodów z najmu powierzchni użytkowych również budził wśród uczestników wiele emocji. Wskazywano na brak zrozumienia dla specyfiki ośrodków i traktowanie ich na równi z innymi podmiotami wielkopowierzchniowymi. Padało wiele pytań o krótki wynajem powierzchni, godzinowy, składowe podstawy opodatkowania, naliczanie podatku w przypadku poniesienia „straty”, kwestie odpisów amortyzacyjnych, rozbieżności między ustawami. **Należy podkreślić, że kwestie te dla ośrodków nie są do końca oczywiste, a przepisy wymagają w wielu punktach doprecyzowania przez Ustawodawcę.**

Dyskusja na temat zaangażowania Ośrodków w **działania klastrów** skoncentrowała się na problemie słabości klastrów jako całości i dotychczasowej polityce braku systemowego podejścia do ich rozwoju. Stosowanie instrumentów wspierających wybrane obszary ich działania nie przyczynia się do ich wzmocnienia. Słabość klastrów, które nie znalazły się w grupie Klastrow Kluczowych wskazuje na ich niską przydatność jako instrumentu realizacji polityki gospodarczej.

Uczestnicy sesji wnioskowali o przygotowanie krajowego programu rozwoju klastrów na wszystkich stadiach rozwoju, zapewniającego ich efektywny rozwój poprzez wsparcie potencjału merytorycznego i zespołów współpracujących z przedsiębiorstwami. W opinii uczestników **w Regionalnych Programach Operacyjnych powinny zostać zaplanowane działania dla klastrów nie mających statusu Kluczowych, a na krajowym poziomie powinny znaleźć się instrumenty dla Klastrow Kluczowych.**

Z dyskusji przeprowadzonej na sesji poświęconej **nowym instrumentom podatkowym dla innowacyjnych przedsiębiorstw** wynika, że nawet te podmioty, które aktywnie się rozwijają mają słabe rozeznanie i stosunkowo niski poziom wiedzy o przyjętych w ostatnich latach rozwiązaniach podatkowych i regulacyjnych związanych z tym obszarem.

Wnioskiem z tej sesji było wskazanie na konieczność szerszego upowszechnienia wiedzy na ten temat wśród przedsiębiorców, którzy w natłoku szybko zmieniających się w wielu dziedzinach przepisów nie mają możliwości wszechstronnej analizy korzyści płynących z dostępnych rozwiązań. Zwrócono uwagę, że obecna perspektywa istotnie ograniczyła bezpośrednie działania informacyjne w stosunku do przedsiębiorstw, nie dając możliwości bezpośredniego dotarcia z informacją do zainteresowanych, skupiając się na przekazywaniu informacji przy wykorzystaniu mediów elektronicznych.

Wydaje się konieczny powrót do instrumentów wykorzystywanych w poprzednich perspektywach finansowych, w postaci lokalnie organizowanych spotkań informacyjnych dla przedsiębiorców, IOB mogą w tym zakresie służyć wsparciem organizacyjnym.

Zaprezentowane w trakcie Konferencji przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii **nowe podejście do akredytacji Ośrodków Innowacji** zostało przyjęte z zainteresowaniem i uwagą. Uczestnicy konferencji zgłosili gotowość zaangażowania w pracę planowanych do powołania konsorcjów. W nowej koncepcji ośrodki widzą możliwość rozwoju swoich specjalizacji i lepszego przygotowania i profilowania usług dla przedsiębiorstw. Niewątpliwie ostateczny kształt nowego systemu akredytacji planowany do wdrożenia będzie wymagał uszczegółowienia jego założeń, konsultacji, a przede wszystkim opracowania i wdrożenia mechanizmów gwarantujących trwałą współpracę konsorcjantów w realizacji usług na rzecz przedsiębiorstw. **Zwrócono uwagę, że dla zapewnienia takiej współpracy konieczne jest zastosowanie mechanizmu akredytacji dla wielu instrumentów wsparcia MSP, a nie tak jak dotychczas tylko dla jednego wybranego działania.**

Dyskusja dotycząca **Finansowania innowacji w MSP przy współudziale Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości** doprowadziła do wniosków, iż w obecnej perspektywie, zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym niewiele jest narzędzi, których bezpośrednimi beneficjentami mogą być Ośrodki Innowacji. Według uczestników ośrodki te zostały pominięte w procesie programowania funduszy, natomiast z perspektywy donorów zmieniała się natomiast rola ośrodków w tym procesie.

Prelegenci podkreślili, że nie ma odwrotu od popytowego systemu dystrybucji środków finansowych dla MSP, gdzie wsparcie dotyczy usług ściśle odpowiadających zapotrzebowaniu zgłaszanemu przez przedsiębiorców. Podkreślali także, że model ten wymaga od IOB profesjonalizacji usług i podnoszenia ich jakości, wdrażania standardów, monitorowania osiągniętych wyników i wzmożonej współpracy pomiędzy ośrodkami w celu zapewnienia kompleksowej obsługi klientów.

Kolejną rekomendowaną pomocą na wdrażanie innowacji w MSP, której udział w narzędziach wsparcia będzie się stale zwiększał, jest pomoc zwrotna. Do takiej perspektywy IOB powinny się przygotować. Ośrodki powinny aktywnie wychodzić z ofertą docierając do firm, które do tej pory nie szukały wsparcia publicznego, a mogą się dzięki niemu rozwinąć.

Poruszono również zagadnienia związane z nową perspektywą finansową, podkreślając **konieczność podążania zarówno przez MSP, jak i IOB za trendami nakierowanymi na absorpcję zaawansowanych technologii, Przemysłu 4.0, koncentracji na specjalizacjach i wymogu współpracy, w tym na poziomie międzynarodowym.**